

Bogactwo spotkania z przyrodą ożywioną

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój intelektualny, rozwój duchowy

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poznanie przyrody ożywionej

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Kształtowanie harmonijnego współistnienia człowieka z przyrodą ożywioną

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Co to znaczy spotkanie z przyrodą ożywioną? Dlaczego chcę wyruszać na to spotkanie? Co wnoszę w każde spotkanie?
- Przyroda – miejsce, gdzie mogę siebie usłyszeć.

- Czego przyroda „oczekuje” od człowieka?
- Czy boję się przyrody, dlatego że jej nie znam?

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Należy pielęgnować i poznawać przyrodę.
- Przyroda bierze udział w rozwoju człowieka.
- Przyroda współtworzy kulturę.

Zasady

- Staram się o systematyczny kontakt z przyrodą.
- Tworzę grupy miłośników przyrody.
- Szukam pozytywnych przykładów spotkania człowieka z przyrodą.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Kontakt człowieka z przyrodą wzmacnia jego więzi rodzinne.
- Człowiek nie jest jedynym mieszkańcem Ziemi.
- Kształtuję w młodym człowieku postawę przyjaźni ze zwierzętami i roślinami.

Zasady

- Szukam miejsc w przyrodzie, gdzie całą rodziną możemy być razem i spędzać wolny czas.
- Przestrzeń domową staram się uzupełnić o kontakt ze zwierzętami i roślinami.
- Zwierzęta uczą mnie opieki i troski o życie.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Kontakt z naturą pozwala człowiekowi lepiej rozumieć siebie samego.
- Szkoła jest instytucją, gdzie uczeń poznaje świat i uczy się przyrody.
- Szkoła dba o przyrodę w swoim otoczeniu.
- Uczeń zna polską przyrodę.

Zasady

- Organizuję w szkole spotkania ze znanymi podróżnikami i pasjonatami przyrody.
- Wspólnie z uczniami uczestniczę w projekcie ochrony środowiska.
- Na szkolnych wycieczkach poznajemy historię naszego kraju i bogactwo przyrody.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Organizuję dla mojej klasy wycieczkę poznawczą, np. do Puszczy Białowiejskiej. Układam program pobytu w rezerwacie przyrody. Ustalam, jakie miejsca są warte poznania. Każdy z uczniów zajmuje się wyznaczonym zagadnieniem, prowadzi swój dziennik obserwacji, rozwija zadany temat, spotyka się z pracownikami rezerwatu. W szkole, po powrocie, każdy uczeń przedstawia raport ze swoich obserwacji i badań.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczeń nie boi się przyrody. Szuka kontaktu z nią i rozwija swoją wiedzę na jej temat. Wie, że pomaga mu ona w rozwoju, a także w rozumieniu samego siebie. Nie nadużywa swojej władzy technicznej, lecz dba o otaczającą go przyrodę.

1.10. ZAGROŻENIA

Uczeń może traktować przyrodę jako nieznany, niebezpieczny dla niego żywioł. Nie pielęgnuje w sobie postawy zainteresowania i podziwu dla niej. Młody człowiek może przeciwstawiać sobie naturę ożywioną. Nie zgłębia wiedzy o przyrodzie. Nie czuje z nią integralnej więzi.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Już od najmłodszych lat należy uczyć dzieci szacunku do środowiska naturalnego. Jesteśmy tylko współgospodarzami ziemi. Człowiek czerpie wiele korzyści z przyrody. Zwierzęta i rośliny dostarczają żywności. Rośliny produkują tlen, oczyszczają powietrze z dwutlenku węgla. Z produktów roślinnych produkuje się leki i kosmetyki. Odpoczynek na świeżym powietrzu wpływa korzystnie na zdrowie psychiczne i fizyczne. Los zwierząt i przyszłość środowiska naturalnego stały się nawet tematem obrad sejmowych.

Zadaniem rodziców jest kształtowanie harmonijnego współistnienia człowieka z przyrodą ożywioną. Dzieci zazwyczaj lubią zwierzęta. Chcą mieć psa lub kota. W lepszej sytuacji są dzieci na wsi. Tam zawsze było więcej zwierząt. W gospodarstwach były: konie, świnie, bydło, drób. Zdarzały się nawet osławiane ptaki, poturbowane jeże czy bociany, które po wyleczeniu pozostawały już w obejściu. Dzisiaj gospodarstwa są ściśle wyspecjalizowane.

Trzeba mieć na uwadze, że na skutek ekspansywnej działalności człowieka zagrożone są niektóre gatunki roślin i zwierząt, a przecież najcenniejszym przymiotem przyrody jest jej różnorodność. Klimat się ociepla, są problemy z oczyszczaniem ścieków i utylizacją śmieci. Dewastacja środowiska naturalnego może obrócić się przeciwko ludziom. Mądrość natury obnaża patologiczne tendencje cywilizacyjne.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Ewa, Tomek i Antoś dużo czasu spędzają na łonie przyrody. Mają psa Azorka, z którym często chodzą na spacer. Przyroda jest wszechobecna na Leszczynewej Górze. Tata jest gajowym, a więc dzieci dobrze czują się w lesie, znają

zasady w nim panujące. Cykl ich prac wyznaczają pory roku. Dzieci obserwują zmiany w przyrodzie przez cały rok. Umieją zbierać nasiona, sadzić drzewka, rozpoznawać tropy na śniegu, opiekować się zwierzyną leśną zimą. Wiedzą, które rośliny są trujące. Uczą się współżycia z naturą i jej darami. Opieka nad zwierzętami daje im poczucie wolności i bez troski. Rozwija i uwrażliwia. *Dzieci z Leszczynowej Górki* to źródło wiedzy o naturze, przekazanej dyskretnie, prostym językiem, jakby mimochodem.

Antek wszedł do domu, wyciągnął z zawiniątka malutkie jagnię i postawił je na podłodze.

– Jaki ładny! Jaki ładny baranek!

Jagniątko jest całe czarne ma miękkie kudełki i różowy pyszczek, a nóżki wysokie, cienkie jak patyki.

– Czy on będzie nasz? – pyta Ewa.

– A tak, musicie go wychować. Nasza owca Dropcia ma dwoje jagniąt – białe karmi i pieści, a tego czarnego wcale nie chce znać, odgania od siebie i bodzie. Nie podoba jej się widać, że czarny!

– A nam się właśnie podoba ten „czarnulek”. My go wychowamy.

Przyniosła Ewa miseczkę ciepłego mleka, podsuwa barankowi pod pyszczek, a baranek trzęsie głową, że nie chce.

– Nachyl mu głowę – mówi Ewa.

Nachylił Tomek barankowi głowę, a baranek kicha, prychnął, nóżkami się odpycha.

– Beee! Ja tak nie chcę! Nieee!

– On tak jeszcze pić nie umie.

– To ja już wiem, co zrobić! – woła Ewa.

Pobiegła i przyniosła z szuflady stary smoczek Tomka. Mama nalała ciepłego mleka do butelki – i prosić zobaczyć, jak Czarnulek doi mleko przez smoczek – aż oczki przymruża. Najadł się czarnulek aż mu spęczniał brzusek.

Ewa wyprowadziła swoje lalki do ogródka na spacer, a Czarnulka włożyła do lalczynnej kołyski, ułożyła mu łepkę na poduszce, przykryła kołderką i śpiewa:

– Aaa, lululu, mój baranku Czarnulu!

M. Kownacka, Z. Malicka, *Dzieci z Leszczynowej Górki*, dz. cyt., s. 6.

W świecie zwierząt zdarza się, że matka odtrąca jedno z dzieci. Wówczas tylko człowiek może uratować je przed śmiercią. Tak stało się w przypadku owcy Dropci i małego czarnego baranka. Dzieci z przyjemnością zaopiekowały się nim. Wiedziały, że trzeba dać mu ciepłego mleka przez smoczek, bo inaczej nie umie pić. Ewa tuliła go i przykrywała, aby było mu ciepło. Opieka nad zwierzęciem dała dzieciom satysfakcję.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Pytanie dotyczące stworzenia rodzi się w umyśle każdego człowieka, tak prostego jak i uczonego. Można powiedzieć, że współczesna nauka powstała w ścisłym powiązaniu z biblijną prawdą o stworzeniu, nawet jeśli nie zawsze pozostawała z nią w idealnej harmonii. Dziś, gdy została lepiej wyjaśniona kwestia wzajemnych stosunków pomiędzy prawdą naukową i religijną, bardzo wielu uczonych, choć słusznie podnosi niebagatelne problemy, związane np. z teorią ewolucji żywych organizmów, a zwłaszcza człowieka, lub z immanentną celowością przemian zachodzących we wszechświecie, to w coraz większym stopniu podziela i darzy coraz większym szacunkiem to, co na temat stworzenia mówi wiara chrześcijańska. W ten sposób otwiera się przestrzeń dla pożytecznego dialogu pomiędzy dwojakim podejściem do rzeczywistości świata człowieka, które, pomimo lojalnie uznawanej odmienności, w głębszej swej warstwie zgodne są, co do tego samego człowieka, który został stworzony – jak czytamy na pierwszych stronach Biblii – „na obraz Boży”, a więc jako rozumny i inteligentny „pan” świata.

Jan Paweł II, *Wierzę w Boga, Stworzyciela nieba i ziemi. Audiencja generalna*, 8.01.1986, w: tegoż, *Nauczanie papieskie*, IX, 1, 1986, red. E. Rosik, wyd. Pallottinum, Poznań 2005, s. 19-20.

Stosunek człowieka do pracy i zadań ziemskich bardzo się zmienił. W starożytności ideałem było uwolnić się od pracy i starań ziemskich, a czas wolny poświęcić prawdzie. Zajmowanie się sprawami przyziemnymi wydawało się ciężarem i odwróceniem uwagi od spraw istotnych. Człowiek dzisiejszy patrzy na służbę światu z pewnego rodzaju religijną żarliwością.

Elementarz Benedykta XVI Josepha Ratzingera dla pobożnych..., dz. cyt., s. 27-28.

Za nic ma ucieczkę od świata i nie docenia czasu swobody. Szansę człowieka widzi w możliwości zmienienia oblicza ziemi, wykorzystania jej zasobów, uczynienia z niej wygodnego mieszkania.

Aby zaproponować zdrowe relacje ze stworzeniem, jako wymiar integralnego osobistego nawrócenia, przypomnijmy wzór świętego Franciszka z Asyżu. Wymaga to również rozpoznawania własnych błędów, grzechów, wad, lub zaniedbań i nawrócenia się całym sercem, wymaga przemiany wewnętrznej. Biskupi Australii potrafili wyrazić nawrócenie w terminach pojednania ze stworzeniem: „By osiągnąć to pojednanie, musimy przeanalizować nasze życie i poznać, jak zaszkodziliśmy Bożemu stworzeniu naszymi działaniami i niezdolnością do działania. Musimy doświadczyć nawrócenia, przemiany serca”.

LS 218.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Przypatrzcie się ptakom w powietrzu: nie sieją ani żną i nie zbierają do spi-chrów, a Ojciec wasz niebieski je żywi. Czyż wy nie jesteście ważniejsi niż one? Kto z was przy całej swej trosce może choćby jedną chwilę dołożyć do wieku swego życia? A o odzienie czemu się zbytnio troszczycie? Przypatrzcie się liliom na polu, jak rosną: nie pracują ani przędą. A powiadam wam: nawet Salomon w całym swym przepychu nie był tak ubrany jak jedna z nich. Jeśli więc ziele na polu, które dziś jest, a jutro do pieca będzie wrzucone, Bóg tak przyodziewa, to czyż nie tym bardziej was, małej wiary? Nie troszczcie się więc zbytnio i nie mówcie: co będziemy jeść? co będziemy pić? czym będziemy się przyodziewać? Bo o to wszystko poganie zabiegają. Przecież Ojciec wasz niebieski wie, że tego wszystkiego potrzebujecie. Starajcie się naprzód o królestwo i o Jego sprawiedliwość, a to wszystko będzie wam dodane. Nie troszczcie się więc o jutro, bo jutrzejszy dzień sam o sobie troszczyć się będzie. Dosyć ma dzień swojej biedy.

Mt 6,26-34;
por. Mdr 43,13-33.

KKK 337;
por. 338; 340.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Bóg sam stworzył świat widzialny w całym jego bogactwie, jego różnorodności i porządku. Pismo Święte przedstawia symbolicznie dzieło Stwórcy jako ciąg sześciu dni Boskiej „pracy” która kończy się „odpoczynkiem siódmego dnia” (Rdz 1,1-2,4).

IV. LITERATURA

- Abbadie L., Baudouin M., *Las. Środowisko żywe*, tłum. J. Proćków, wyd. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 2006.
- Bełza W., *Motyl*, w: A. Klimowicz, M. Derlukiewicz, *Nowe Słowa na start! Podręcznik do języka polskiego dla klasy czwartej szkoły podstawowej*, wyd. Nowa Era, Warszawa 2018, s. 253.
- Borecki T., *Puszcze, bory, lasy Polski*, wyd. Oficyna Wydawnicza Forest, Józefów 2009.
- Bobula M., *Przyroda – tajemniczy kosmos. Eseje na temat filozofii, kosmosu, życia, ewolucji i ekologii*, Wydawnictwo Diecezjalne, Sandomierz 2000.
- Człowiek i przyroda w średniowieczu i we wczesnym okresie nowożytnym*, red. W. Iwańczak, K. Bracha, wyd. DiG, Warszawa 2000.
- Dubin N., *Świętego Franciszka z Asyżu braterstwo z przyrodą*, wyd. „Bamka” Studio Komputerowo-Wydawnicze, Lublin 2000.
- Elementarz Benedykta XVI Josepha Ratzingera dla pobożnych, zbuntowanych i szukających prawdy*, wybrał i oprac. M. Zawada, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2008.
- Franciszek, *Encyklika Laudato si'*, wyd. Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2015.
- Hammond P., *Atlas zagrożonych zwierząt*, tłum. G. Winiarska, wyd. Muza, Warszawa 2006.
- Jan Paweł II, *Wierzę w Boga, Stworzyciela nieba i ziemi. Audiencja generalna, 8.01.1986*, w: tegoż, *Nauczanie papieskie*, IX, 1, 1986, red. E. Rosik, wyd. Pallottinum, Poznań 2005, s. 19-21.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.

- Kownacka M., Malicka Z., *Dzieci z Leszczynowej Górki*, Oficyna Wydawnicza Gościański & Prętnicki, Poznań 2017.
- Kwintowa I., *Pierścień orlicy*, w: *Baśnie i legendy polskie*, wybór E. Brzoza, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 1997, s. 91-93.
- Lagerlöf S., *Cudowna podróż*, tłum. A. Zabokrzycki, wyd. Siedmiogród, Wrocław 2017.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Pullin A.S., *Biologiczne podstawy ochrony przyrody*, tłum. A. Amirowicz, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- Wajrak A., *Wilki*, wyd. Agora, Warszawa 2015.
- Zasieczna B., *Encyklopedia przyrody. Fauna i flora Europy*, wyd. Muza, Warszawa 2001.

